

MÜSLÜMANIN GÜZEL AMELLERİ VE BEREKETLİ SONUÇLARI

Eûzü bi'l-lâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü li'l-lâhi Rabbi'l-âlemîn hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn. es-Salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ ve mevle'l-âlemîn Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin zevi's-sıdkı ve'l-feâ.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbu'l-lâh ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-Nebiiyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâle.

الصَّدَقَةُ عَلَىٰ وَجْهِهَا وَاصْطِنَاعُ الْمَعْرُوفِ وَبِرُّ
الْوَالِدَيْنِ وَصِلَةُ الرَّحِمِ يَحْوِلُ الشَّقَاءَ سَعَادَةً وَيَزِيدُ
فِي الْعُمْرِ وَيَقِي مَصَارِعَ السُّوءِ

*es-Sadakatü alâ vechihâ ve'stînâu'l-
ma'rûfi ve birrû'l-vâlideyni ve sılatü'r-
rahimi yühavvilü'ş-şakkâe saadeten ve yezîdü
fi'l-umuri ve yakî masaria's-sûi.*¹

*Sadaka Resûllullâh fî mâ kâl ev kemâ
kâl.*

Azîz ve muhterem cemat-i müslimîn!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzeri-
nize olsun. Rabbimiz dâreynde saadete, afi-
yete cümlelerinizi nâil eylesin. Peygamber *sal-
lallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadîs-i
şerîflerinden okuyup taallüm eylemek, böyle-
ce tefeyyüz eylemek üzere toplanmış bulun-
yoruz.

---

¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VI, 145-146; Münâvî, *Feyzu'l-
kadîr*, IV, 237, r. 5146; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 346,
r. 15984; Gümüşhânevî, *Râmûz*, I, 217. Bk. Deylemî, *el-
Firdevs*, V, 262, r. 8130; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, II,
441, r. 4444.

Bu hadîs-i şerîflerin izahına başlamadan önce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e olan bağlılığımızın, saygımızın, sevgimizin âcizâne küçük bir nişânesi olsun ve ruhlarına hediye edelim diye ve onun mübarek âl'inin, pâk ashabının, cümle etbâının ve ahbabının, alimlerin, fâzılların, kâmillerin, salihlerin ruhlarına Hz. Âdem atamızdan Peygamber Efendimiz'e kadar gelmiş geçmiş cümle enbiyâ ve mürselînin ervâhına ve cümlesinin âl'inin ervâhına ve şu beldeleri canları ile malları ile cihat ederek Allah yolunda fedakârca çalışarak fethedip ahalisini müslüman eylemiş olan, nice hayırlı hizmetler hayrât u hasenât ve sadakât-ı câriyât bırakmış olan, şu beldeleri bize emanet bırakmış olan ecdadımızın, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhlarına hediye olsun diye, şu caminin yapılmasına emeği geçen, bu camiye ayakta tutmak için tamir ve tevsîi için çalışanlara ve onların geçmişlerinin ruhlarına hediye olsun diye, beldemizde medfun bulunan mü'minîn ü mü'minât kardeşlerimizin ruhlarına hediye olsun diye ve uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemeye gelen siz kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan cümle

sevdiklerinin, yakınlarının ruhlarına hediye olsun, cümlesinin kabirleri pür-nûr, ruhları mesrur, makamları âlâ, dereceleri yüksek olsun, Allahu Teâlâ hazretleri onları ve bizleri cennetle cemaliyle müşerref eylesin diye bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyup ruhlarına hediye edip onların himmetlerini, mânevî yardımlarını talep edip öyle başlayalım.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuşlar:

es-Sadakatü alâ vechihâ. “Usulü veçhile, gerektiği gibi, şartlarına uygun bir tarzda verilmiş olan sadaka hayır.” *Va’stınâu’l-ma’rûfi*. “Mâruf; aklın ve şeriatin beğenip güzel bulduğu işleri yapmak.” *Ve birrû’l-vâlideyni*. “Ve anne babaya itaatkâr, hayırhah olmak. Onların gönlünü hoş edici evlatlık vazifelerini yapmak.” *Ve sılatü’r-rahimi*. “Akrabalık bağları ile bağlı bulunduğu kimselelere ziyaretler ve yardımlar yapıp onları koruyup gözetmek.” *Yühavvilü’ş-şakâe saadeten*. “Kişinin şakîliğini saîdliğe döndürür.” Menfiliğini müspetliğe döndürür, kötülüğünü iyiliğe döndürür. Allah indindeki derecesini, sıfatını menfilikten müspetliğe geçirir. Ve

yezîdü fi'umuri. “Ömrü arttırır.” *Ve yekî masâria's-sûi.* “Kötü bir akibete uğrayıp devrilmekten; kötülüğün gelip bulup musibetin gelip çatıp da insanı perişan etmesinden, yerlere yıkmasından korur.”

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Herkes aynı güçte kuvvette değildir. Bir insan da ömrü boyunca aynı durumda değildir. Nice zenginleri görmüşüzdür ki zamanın değişmesiyle hayatın cilvesiyle fakir duruma düşmüştür.

Benim ağabeyimin dükkânında hamallık yapan ihtiyar birisi vardı. Göçmen olarak memleketimize gelmiş. Kendi diyarındayken bağları, bahçeleri, tarlaları, mülkleri olan, emrinde hizmetçiler çalıştıran bir kimseymiş, ağaymış.

“Düşmez kalkmaz bir Allah” demişler. Halk arasında böyle yayılmış, insanlar düşebilir kalkabilir; zengin olabilir, fakir olabilir, vezir olabilir, mahpus olabilir, hapsedilebilir, asılabilir kesilebilir, sağlamken sakat olabilir, akıllı iken deli olabilir, mecnun olabilir, dağlara düşer, çöllere düşer; belli olmaz.

Allah cümlemize hayırlar yazsın, hayırlar göstereyim, iki cihanda mesut bahtiyar eylesin.

İnsanın kendi hâline mağrur olması, kendisini beğenmesi ve içinde bulunduğu iyi durumun devam edeceğini sanması yanlıştır. Hatta Arapça'da derin mânası düşünülürse “mağrur olmak, aldanmak” demektir. Mağrur olmayı, gururlu olmayı “burnu büyük olmak, kibirli olmak” gibi anlıyoruz ama Arapça'da hem gurur hem mağrur kelimesi aldanmakla ilgilidir. Aldanıyor; hayatın cilvesini kanunlarını bilmiyor, işin aynen gideceğini sanıyor.

Halbuki neler olur?

Şahken, şah mat olur.

Genç Osman, sultanken yeniçerilerin eline düşmüş. O feci akıbetini tarih kitapları yazıyor. Bir zamanlar önünde herkesin eğildiği padişah, onların elinde maskara olmuş. Yedikule zindanlarına götürülürken yolda türlü hakaretlere maruz kalmış.

Düşünün, gencecik padişah. Hayatın cilvesi, ne kadar zor! Ondan sonra “boynuna kement atıp muhtelif yerlerden kemendi ge-

çirip sıkıp boğmuşlar” diye tarih kitapları yazıyor.

a. Dünyalık Şeylerle Gururlanmamak

Onun için eskilerden töre olarak nakledilmiş ki padişahlar Cuma namazını kılarlarmış, Cuma namazından çıktığı zaman halkın arasından selamlaşıp geçerken vazifeli insanlar olurmuş, kenarda bağırırlarmış; “Mağrur olma padişahım, sende büyük Allah var!” derlermiş.

Kâinatın sahibi, mutasarrıfı, işleri yapan yürüten, götüren geceyi gündüzü döndüren, kışı yazı getiren, meyveleri olduran insanları öldüren Allah’tır. Yaşatan Allah’tır, dünyaya getiren Allah’tır, insanlara evlat veren Allah’tır, çekirdekten ağaç yapan Allah’tır, ağaçlara meyve veren Allah’tır, güneşi bize hayat membaı yapan Allah’tır, mesafesini ölçen biçen Allah’tır. Öteki gezegenlerin hallerini inceliyoruz; gök ilmi ile astronomi ilmi ile orada hayat şartları teşekkül etmemiş. O kadar muntazam o kadar ince hesaplı ki güneşin mesafesi, yazı kışı, her şeyi bu hayatın gelişmesine uygun bir tarzda tanzim edilmiş de ilim adamları inceledikçe hayran kalıyor-

lar. Alimleri imanlıları kalp ile gönülden, cân u gönülden ötekileri de lisân-ı hâl ile;

فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

*Fe-tebâreka'l-lâhu ahsenü'l-hâlikîn.*²

“Ne yaratma, ne kudret, ne hikmet, ne ilim, ne intizam, ne güzellik!” diyorlar.

İnsan kendisine “düşmez kalkmaz” diye-
mez. Ne olacağı belli olmaz. Bugün ne oldu-
ğuna bakma, yarın ne olacağını düşün; “Ne
oldum?” deme, “Ne olacağım?” de. Toprak
altında kalacaksın da çürüyeceksin, bir avuç
toprak olacaksın.

Kim bilir kemiklerine hürmet mi edecek-
ler? Yoksa kabrini “yol geçiyor” diye istimlâk
mi edecekler? Kemiklerin meydana mı dökü-
lecek? Bir torbaya doldurup başka bir yere mi
gömecekler? Ayaklar altında ezilecek mi? Ne
biliyorsun?

Zamanının firavununu kazıcılar arkeolog-
lar almışlar, arkeoloji müzesine getirmişler,
camekânın içine yatırmışlar, gelen geçen

---

² 23/Mü'minûn, 14.

adamın yüzüne bakıyor, perişanlığına bakıyor.

O herif o hâle düşmeyi, herkesin maskarası olmayı ister miydi?

Ben sirk hayvanı mıyım ki böyle çirkin halimde; dudaklarım çekilmiş, etlerim dökülmüş halde camekânın içine koymuşsunuz?

Belki içinden; “Hayattayken nice nice güzel ipekli örtülerle örtünürdüm, bu durumlara düşmeyi ister miydim?” diyordur ama işte o da Allah’ın cezası; müzede herkesin gözleri önünde ibret nazarlarına sunuluyor.

Madem durum böyledir. O halde etrafımızdaki yoksullara güçsüzlere acımamız lazım.

“Çalışsın kazansın! Ben nasıl çalışıyorum?”

Tamam, bu senin sözün sapasağlam insanlar için çalışmayıp da kaytaranlar için doğru ama bir zamanlar arslan gibi çalıştığı halde şu anda çalışamaz durumda olanlar da vardır veyahut bütün çalışmalarına rağmen evinin dokuz çocuğunu doyuramayanlar da vardır. Çalışır ama aldığı para yetmez; ev kirasını,

yol parasını karşılayamaz. Onun için İslâm'da maddî yardımlaşma çok önemlidir, çok yüksek derecededir ve İslâm, müslümanları müslümanın maddî ihtiyaçlarını karşılamaya hatta tüm insanların, tüm canlıların hayrına çalışmaya teşvik etmiştir ve bu hususta farz koymuştur, emir koymuştur. Mesela zekât Allah'ın farz kıldığı bir ibadettir.

Farz ne demek?

“Hiç çare yok, mutlaka yapacaksın.” demek. Allah'ın emridir, yapmazsan cezanı çekersin. Buyruğunu tutmamış, âsî olmuş olursun; Allah cezalandırır.

“Hocam, ben askere gittim, generalin karşısına bir çıktım, bir bağırdım bir çağırdım bir de yumruk attım.”

Ya sen delisin, ya palavra atıyorsun. Bir kimse öyle bir şey yapsa ömrü hapislerde geçer, ömrünü mahvetmiş olur.

Hâsılı, insanın hayır hasenât yapması, etrafındaki yoksulları gözetmesi, komşularına bakması, akrabasından yakınlarından olanlara, köyüne bakması lazım. Bir muhtaç insan

gördü mü ona yardım etmeyi bir fırsat, bir ganimet sayması lazım;

“Tam ehlini buldum, iyi bir insan buldum, iyilik yapma fırsatı yakaladım.” diye sevinmesi lazım.

Muhterem kardeşlerim!

Bizler yaratılış itibariyle veyahut hayattaki terbiyemiz itibariyle biriktirmeye alıştığımız için para biriktiriyoruz. Vermek zor gelir hatta onun için zenginlerin pek çoğu cimridir, zenginliği biriktire biriktire, vermeye vermeye elde etmişlerdir. İnsanın vermeye alışması lazım. Allah vermeye alıştırmak üzere zekâtı emretmiş, sadakayı emretmiş; kendinizi aldatmayın.

“Tamam, hocam cebimde bozuk paralar zaten ağırlık yapıyordu. Kapının dışında duran fukâranın avucuna hepsini boşalttım; hem cebim hafifledi kurtuldum hem de hayır yapmış oldum.”

Oh ne rahat!

Senin yaptığın o hayırla bir gazoz içilebiliyor mu, bir meşrubat içilebiliyor mu, bir sandviç alınabiliyor mu? Ne işe yarar?

Yaptığın hayır dışının kovuğuna gidecek mi dolduracak mı?

Yapacaksan doğru düzgün bir hayır yap.

“Oh elhamdülillah! Ben bugün hayır yaptım, fakirleri sevindirdim, artık rahat uyuyabilirim, biriktirdiğim paralarla keyif çatabilirim, safa sürebilirim.”

Kendini aldatma! Servetini hesapla, kazancını hesapla.

Kazancının Allah tarafından sana emredilmiş olan hayır kısmı nedir?

Kırkta biri zekâtı. Koyunsa kırk koyunda bir koyunu, ziraat mahsulü ise onda biri veya arazinin durumuna göre yirmide biri veyahut deve ise sığır ise beşte biri; fıkıh kitaplarında vardır. Onu ayırırsan, bu ayırdığın zekât parasını ayrı cebine ayrı cüzdana koyarsan, hayır yapmak zor gelmez ama öyle olmazsa kendi kendini aldatırsın, küçücük küçücük hayırlarla hayır yaptım sanırsın.

Antep'e gitmiştim; orada çok kıymetli kardeşlerimiz, dostlarımız, ihvanımız var. Hatta bir tanesi gazete çıkaran, matbaa sahibi, çok münevver bir kimse.

“Servetimizi hesap ettik, ‘yüzde onunu hayra vereceğiz’ dedik. Onu kestik, verdik. Vakfımızda, hayır müessesemizde başkalarının hayaline gelmeyecek büyük paralar birikti ve çok hayırlar yaptık.” diyor.

Müftülük sitesi yapmışlar, altı dükkân dolu, birçok geliri var. Birçok türbeyi, tarihi eseri tamir etmişler, birçok talebeye bakıyorlar. Türkiye’nin sayılı zengin hayır müesseselerinden biri olmuş.

Pratik bir çare söylüyorum; yapacağınız hayrı önceden ayırıp da başka bir cebinize koyarsanız, etrafı kollarsınız, hakikaten bir hayır fırsatı çıktı mı hemen verirsiniz, hayır da yerini bulmuş olur.

Öyle olmazsa insan aldanıyor, bir. Bir de, “hadi ben şu hayrı vereyim” dediği zaman hayra gerçekten layık olan insan karşısında olmayabiliyor. Onu iyi ayırmak lazım; arada fakir semtlere gitmek, yoksul insanları sormak, fakirlerin misafiri olmak lazım.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz yoksulların davetine icabet ederdi hatta diyor ki;

“Bir deve paçasına beni çağırırsalar giderim.”

Deve kesilmiş, zenginler etlerini yemişler, paçasını bir kenara atmışlar. Yoksul birkaç aile de onu almış, bir tencerenin içine koymuş, altına odunu çatmış, suyu doldurmuş, saatlerce fokur fokur kaynatmış. O ke miğin biraz suyu çıkmış, belki içine biraz ekmek doğrayacaklar, tirit yapacaklar, yiyecekler. Belki o kadar bile değil. “Böyle sade bir yemek daveti bile olsa giderim.” demek istiyor.

Bir keresinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’i ziyafete çağırmışlar.

Ziyafet ne?

Sirke. Yanına da biraz ekmek. Peygamber Efendimiz;

“Sirke ne güzel azıktır.” نِعْمَ الْإِدَامُ الْخَلُّ

*Ni’me’l-idâmü’l-hallü.*³ diye ekmeği sirkeye bana bana yemiş.

---

³ Ebû Dâvud, “Et’ime”, 40, r. 3820-1; Tirmizî, “Et’ime”, 35, r. 1839-40; Nesâî, “Eymân”, 21, r. 3796; İbn Mâce, “Et’ime”, 33,

Neden?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* çok yüksek ahlâklı bir insandı da ondan. Ev sahibini mahcup etmiyor; “Beni bunun için mi çağırдың?” demiyor. “Bu sirke de misafire çıkartılır mıymış?” demiyor. Ama tabii evin sahibi de zengin olunca misafire ikramı Allah’ın verdiği imkânlarla göre güzel yapması lazım. O da onun fazla sevap kazanmasına sebep olur.

Hayır yapmayı sevin, bir. Hayır yapmayı çoluk çocuğunuza sevdiren, iki.

“Oğlum, hadi şu oyuncuğunu şu misafire ver.”

“Vermem.”

“Evladım, bir sandık dolusu oyuncuğın var.”

“Vermem.”

“Neden?”

“Benim oyuncuğım.”

---

r. 3316-8; Dârimî, “Et’ime”, 18, r. 2092; Ahmed b. Hanbel, III, 301, r. 14225. Bk. Müslim, “Eşribe”, r. 166-7.

“Tamam senin ama ver Şu kardeŐin de biraz oynasın.”

“Vermem.”

O çocuğu böyle alıŐtırdın mı büyüdüğü zaman kendisine hayır imkânı teklif edildiği zaman da “vermem” der. Sen onu küçükten alıŐtıracaksın, yetiŐtireceksin.

“Bak evladım, Şu ocuk ağlıyor, hadi git ona Şu simidini hediye et bakalım, hadi bakalım ona Şu Őekerden ikram et. Ben iki tane defter aldım hadi bakalım bir tanesini sınıfınızdaki en yoksul çocuğa hediye et.” diye alıŐtıracaksınız.

Muhterem kardeşlerim!

b. Kapıya Geleni Boş çevirmemek

Çok hoŐuma giden bir hadıs-i Őerif var; hatırladıkça yüzüme tebessüm yayılıyor. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Kapına gelip senden bir Şey isteyen yoksul dilenci Allah’ın sana hediyesidir.”

Sen ona bir hayır yapacaksın, sevap kazanacaksın. Peygamber Efendimiz kendisinden bir Şey isteyen hiçbir Őahsı boş çevirmemiş. Varsa muhakkak vermiş, hiç reddetme-

miş. Fakat maalesef biz yapıyoruz, Allah affetsin. Adamın haline bakıyoruz, kadının haline bakıyoruz, profesyonel pişkin dilenci durumunda gördük mü vermiyoruz ama Efendimiz hiç boş çevirmemiş. En iyisi tahkik ederek, araştırarak, yoksul mahalleleri dolaşarak, yakınlarımıza sorarak fakirleri bulup gözetmektir. Tabi sadakanın şartı başa kakmadan vermektir.

لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى

*Lâ tübtılû sadakâtiküm bi'l-menni ve'l-ezâ.*⁴ “Başa kakarak, ezâlandırarak sadakalarınızı iptal etmeyiniz, boşa çıkarmayınız, batıl hâle getirmeyiniz, kabul olmaz duruma düşürmeyiniz.”

Demek ki sadaka vermenin de kibarca bir şekli şemâili varmış. Kalp kırmayacakmışız, başa kakmayacakmışız, güzel bir tarzda verecekmişiz.

es-Sadakatü alâ vechihâ. “Sadakanın usulü tarzında verilmesi.”

Hadîs-i şerîfte kaç şey saydı?

---

⁴ 2/Bakara, 264.

Usulüne uygun verilmiş sadaka, iyi bir iş yapmak *ma'rûf*, ana babaya hizmet ve iyilik yapmak, sıla-i rahim yapmak; dört şey saydı.

Bir tanesi bu; sadakanın usulüne uygun verilmesi. İkincisi *Va'stınâu'l-ma'rûfi*. Aklın, şeriatın, dinin ve akliselimin, vicdanın, kalbi-selimin hoş gördüğü işlere “mâruf” derler. Örf de derler, mâruf da derler.

Yoldan geçen bir ihtiyar insanın kolundan tutsam da yardımcı olsam, gideceği yere götürsem acaba nasıl olur?

Vallahi iyi olur. Adamcağız gidemiyor işte, belki bir taşa takılır düşer, yardım etsen iyi olur. Aklen bu böyle; iyi bir şey mâruftur. Veyahut;

Birisi bastonuyla vasıtaya bindi, ben de ön sırada oturuyorum, kalkıp yerimi versem nasıl olur?

İyi olur. Adamcağız ihtiyar, sen de ihtiyarladığın zaman bastonunla ayakta zor dururken “birisi bana yerini verse de rahat etsem” diye istersin. Sen gençsin, ayakta durabilirsin o duramaz. İşte böyle aklen ve dinen doğru olan, güzel olan şeylere “mâruf” der-

ler. İnsanın kendisi mârufu yapmaya, iyi olan şeyleri yapmaya gayretli olacak.

Müslümanlar dünyanın iyilik üreten fabrikalarıdır. Bir müslüman her iyiliğe koşacak, her iyiliği yapmaya çalışacak, bir de emredecek; emr-i mâruf da vardır. *Va'stînâu'l-ma'rûfi*. "Mârufu yapmak." Bir de *emri bi'l-mâruf* vardır, mârufu emretmek. Hem sen kendin yapacaksın hem de komşuna etrafındaki insanlara; "Bak şöyle yapın, iyidir. Bunu böyle yapmayın, kötüdür." diye *emr-i mâruf nehy-i münker* yapmak vardır; bu da farzdır.

İslâm'da *emr-i mâruf nehy-i münker* farzdır, önemli vazifelerden biridir. Müslüman bir köşeye çekilen insan değildir.

"Hocam, bizim mahallemizde bir adam var melek gibi, koyun gibi, kuzu gibi hiç kimseye dokunmaz, hiç kimseye karışmaz. Kendi halinde, ağzını bıçak açmaz, hiç konuşmaz, sessiz sedasız evinde yaşar, dışarı çıkar gelir."

Bu iyi adam değil!

İslâm'a göre iyi adam nasıldır?

İslâm'a göre iyi adam çevresi ile aktif ilişkisi olan adamdır. Kötünün karşısına çıkacak. Komşunun çocuğu ötekisinin bahçesinden elmayı koparmaya kalktığı zaman;

“Çek bakayım elini oradan, şimdi bastonla kafana bir vurursam görürsün. Utanmıyorsun sen? Haram yenir mi? Çekil oradan.” diyemiyorsa olmaz!

Etilye sütlüye karışmaz. İyi değil! Etilye sütlüye karışacak; “Çiğnerim, çiğnenirim hakkı tutar kaldırıyorum.” diyor Mehmed Âkif. “Aldırma deseler de aldırıyorum.” diyor. Öyle şey yok!

Çiğnerim çiğnenirim hakkı tutar kaldırıyorum.

Kötülüğe müsamaha yok. Bir adam ötekisinin malını çalıyor, sen de görüyorsun;

“Bana ne, kendi malının başında dursaydı. Bekçisi miyim sahibi miyim?” diyorsun.

Hayır, olmaz! Ona mâni olacaksın, kötülüğe mâni olacaksın. Birisi ötekisine vurmaya kalkıyor, kabadayılık yapıyor.

“Nedir senin derdin? Ne oluyor? Bu mazlumdan, bu zavallıdan ne istiyorsun? Hadi bakalım çek elini.” diyeceksin.

Sen bunu demezen olmaz, o zaman nizâm-ı âlem fesada girer, bozulur, düzeni kalmaz.

Dünkü gazetelerde gördüm, ayrıntısını okumadım ama “Türkiye usulsüzlükler, yolsuzluklar cenneti” diyor. Hani “Türkiye deniz dağ cenneti, manzaralar cenneti” dese sevi-neceğiz ama bu söz yüreğime bir hançerle saplandı, kanıyor. Benim memleketim yolsuzluklar cenneti.

Neden?

Emr-i mâruf nehy-i münker unutulmuş da ondan. Müslümanlar çok iyidir, cami dolusudur, mâşaallah tıklım tıklım camiye dolarlar ama ondan sonra caminin yanında kötülük devam eder.

Olmaz! Birisi ötekisini dolandırmış, 240 bin lirasını almış. Dün vasıtada yanıma oturan şahısla konuşuyoruz;

“Allah’ından bulsun!” diyor.

Öyle yağma yok. Sen onu takip edeceksin, cezalandıracaksın ki bir daha yapamasın. Kötülüğe fırsat verirsen, takip etmezsen, çanak tutarsan, fırsat sağlarsan, ortam hazırlarsan memleket mahvolur, yolsuzluklar alır başını gider. Allah rızası için takip edeceksin.

Bizim bir hacı kardeşimiz vardı; ağzını bıçak açmaz, sessiz sedasız, hakikaten melek gibi bir insan ama hac yolunda bir haksızlık yapmışlar çıkmış karşısına, karakola götürüyor. Karayolu ile hacca gidiyor, onu bırakmış o yolsuzlukla uğraşiyor.

“Canım bu dünyayı ben mi düzelteceğim? Boş vereyim, görmeyeyim, yoluma gideyim.” demiyor. “O da bir vazife” diye karakola gidiyor, şahitlik yapıyor; şerri engelliyor.

Müslüman böyle olacak, bildiğini söyleyecek.

“Ben o hadiseyi gördüm; şu adam şunu bıçakladı ama o bıçaklayan adamlar belalı bir mafyadır, çetedir. Gördüğümü söylersem mahkemede başım derde girer. En iyisi görmemiş olayım, söylemeyeyim.”

Şahitlikten kaçmak da İslâm'da büyük günahdır. Söyleyeceksin.

“Hocam, ya beni de bıçaklarsa?”

Allah yolunda şehit olursun; Allah seni korur, senin yardımcın olur. Onların hasmı Allah olur. Sen oradan kaçarsan “bıçaklanmaktan kurtuldum” sanırsın ama Allah seni başka yerde başka bir belaya uğratır.

Eski müslümanların hali böyle değildi, onlar aktif müslümanlardı. Çevreleriyle ilgilendirirler, kötülüğe müsaade etmezlerdi. Mahallenin delikanlıları efeleri mahallelerinde kötü iş yaptırmazlardı. Şimdi kimse kimseye karışmıyor.

Şu ev kötü ev, giren çıkan belli değil.

Olur mu öyle şey? “Bu mahallede olmaz!” diyeceksin. Eskiden olmazmış, herkes edebini takınmak zorunda kalırmış, İslâm budur. Etliye sütlüye karışmamak Müslümanlık değildir. *Emr-i mâruf, nehy-i münker* Müslümanlıktır. Dinimiz müslümanları sosyal göreve çağırıyor.

Usulüne uygun, başa kakmadan, sessiz sedasız, gösteriş yapmadan, riya yapmadan sadaka vermek, bir; iyi işleri işlemek, iki.

Birrü'l-vâlideyn. “Ana ve babaya iyi davranmak, hizmet etmek.”

Bu da çok kıymetli bir şeydir. Dinimiz anne ve babaya çok büyük hürmet ve izzet ediyor, hürmet etmeyi emrediyor. Hatta bir hadîs-i şerîfte geçiyor ki;

رضى الخالق فى رضى الوالد

Rıda'l-hâlikı fî rıda'l-vâliidi. “Allah’ın rızası, ananın babanın rızasına bağlıdır.”

Annesi babası razı değil o zaman Allah da razı olmaz. Evlat annesini babasını hoşnut edecek.

Fakat, tabi her sözün bir hududu vardır ve her hükmün de istisnası vardır. Öyle ters aileler oluyor ki baba yanlış yolda, oğlan doğru yolda. Babası evladına diyor ki;

“İç evladım şu kadehi, bu kadar da dar kafalı olma.” Evlat da diyor ki;

“Haramdır içmem.”

Tersine işliyor.

c. Allah'a İsyanda Kula İtaat Etmemek

Buralarda □ لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ *Lâ*

*tâate li-mahlûkin fî ma'siyeti'l-hâlik*⁵ hükmü geçerlidir. "Allah'a isyanda kimseye itaat edilmez." Babası da olsa.

"Ama hakkını helal etmeyecekmiş."

Onun hakkı başına çalınınsın. Allah'ın emretmediği şeyi, günahı emretmeye hakkı yok, Allah saklasın öyle kocalar oluyormuş ki hanımına "akşama para getir" diyormuş. "Nereden getirirsen getir, nasıl getirirsen getir; şarkı mı söyleyeceksin, çengi gibi oynayacak mısın ne yaparsan yap!" der gibi.

Böyle şey olmaz! İsyanda günaha ne kocaya itaat edilir ne babaya itaat edilir ne âmire itaat edilir ne de devlet başkanına it-

---

⁵ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VI, 545, r. 33717; Bezzâr, *Müsned*, V, 356, r. 1988; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVIII, 170, r. 381; *el-Mu'cemü'l-evsat*, IV, 182, r. 3917; Begavî, *Şerhu's-sünne*, X, 44-5, r. 2455-6; Bk. Ahmed b. Hanbel, I, 131, 408, r. 1095, 3889; V, 66, r. 20653, 20656; Abdürrezzak, *Musannef*, II, 382, r. 3788.

aat edilir. İsyân, günah! **إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ**

*Inneme't-tâatü fi'l-ma'rûfi*⁶ “Ancak iyi şeylerde itaat vardır.”

Bizim kanunlarda da, bugünün kanunlarında da böyledir; âmir memuruna kanuna aykırı bir emir buyuramaz. Buyurursa ve memur onu dinlerse âmir de mesul olur memur da mesul olur. Memur;

“Yönetmelikte kanunda bunun yeri yoktur, ben bu işi yapamam.” diyecek.

“Yapamazsan seni sürdürürüm.”

“Sürdürürsen sürdür; ben inancımdan, dinimden, dürüstlüğümden, namusluluğumdan dolayı meşakkat çekeceksem o da benim için sevap.” diyecek.

“Seni Hakkâri'ye sürdürürüm!”

“Hakkâri de benim memleketimin bir bölümü.”

“E orada anarşistler var, seni vururlar.”

---

⁶ Buhârî, “Ahbâru Uhud”, 1, r. 7257; Müslim, “İmâra”, r. 39; Ebû Dâvud, “Cihâd”, 91, r. 2625; Nesâî, “Bey'at”, 34, r. 4205; Ahmed b. Hanbel, I, 94, r. 724; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 132, r. 4622; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VIII, 269, r. 16609.

“Vururlarsa mazlum olarak ölürüm, şehit olurum, Allah’ın verdiği canı erken mi alacaklar benden? Şu hayatta bir defa öleceğim, on defa değil!”

Bu ölüm, yazılmış olan zamandan öne gelmez. Allah’ın öldürmediğini kimse öldüremez. Daha vadesi gelmemiş olan, ölmeyecek olan kimseyi kimse öldüremez.

İstiklal Harbi gazilerinden Cevat Rıfat Atılhan diye meşhur bir yazar vardır. Rahmetlinin Kızıltoprak’ta dairesi vardı. Biz de “büyüklerimizi tanıyalım” diye üniversite gençliği olarak bir bayram günü ziyaretine gittik. Şöyle şişmanca, hareketli, canlı, güleç yüzlü bir insandı. Evine gittik, birinci katta, bahçeden sonra üç dört merdiven çıkıyorsun, balkonunu hemen birinci kat. Camlarda hiç demir yok. Şöyle vursan camlar kırılır, itsen pencereler açılır.

Masonlar hakkında, masonlar aleyhinde yazı yazıyor;

“Ey Türk! Düşmanın mason cemiyetleri, yahudiler. Onlar Sultan Abdülhamid’i devirdiler, gizli faaliyetler yapıyorlar.” diye açıkça söylüyor.

Birçok dūřmanı var, hasmı var.

O zaman bizim kafilenin başkanı olan arkadaş;

“Üstâd! Burada hiç emniyet tertibatı yok. Sizin de bir sürü dūřmanınız var. Böyle bir dairede nasıl oturuyorsunuz?” diye sordu.

“Evlat!” dedi. “Allah bir insanı öldürmezse insan ölmüyor. Ben Birinci Cihan harbinde Ürdün cephesinde askerdim. Vazifem de askerî birlikler arasında muhabereyi sağlamak, yazılı emri oradan oraya götürmekti. O zaman emirler belki telsizle gidiyor ama öbür taraf dinler diye bazılarını böyle posta ile göndermek gerekiyor. Böyle bir yerden bir yere giderken kurşunlar kulağımın dibinden, başımın üstünden, sağımdan solumdan geçerdii. Bir tanesi isabet etse ölüp gideceğim ama bu yaşa kadar geldim. Burada yaşlı bir durumda karşınızdayım.”

İnsan yaşayacağı kadar yaşar ve eceli geldiği zaman ölür. Eceli geldiği zaman da bir an öteye gitmez, tehire uğramaz.

“Aman, yâ Rabbi! Müsaade buyur biraz daha yaşayayım da tevbe edeyim.”

Veyahut öne gelmez. Benim bildiğim öyle insanlar vardı ki;

“Yâ Rabbi! Al şu emaneti, şu canı al. Bu hastalığa tahammül edemeyeceğim, öleyim de kurtulayım.” diyor da ölemiyor.

Neden?

Çünkü vadesi yetmemiş, sabredecek. O bakımdan insanın *emr-i mârufta nehy-i münkerde* vazifesini yapması lazım.

Ve sılatü'r-rahimi. “Eşe, dosta, akrabaya, yakınlarla ziyaretler ve yardımlar yapmak, onlarla bağlantıyı devam ettirmek.”

Bu da çok önemli. İslâm bu işe büyük değer veriyor. Onun için akrabamızı unutmaya-
cağız;

“Bu babamın yakınıdır, annem tarafından akrabamdır, akrabamın oğludur.” diye takip edeceğiz, kollayacağız ve onlara mümkün olduğu kadar her çeşit yoldan faydalı olmaya, iyilik yapmaya çalışacağız. İyiliğin en başta geleni, birinci sırada olanı insanları doğru yola çekmektir. Bir insanı Allah'ın sevgili kulu olacak çizgiye getirmek ona yapılabilecek iyiliklerin en güzelidir.

Neden?

Çünkü âhirette azaba uğramayacak, Allah'ın mükâfatına erecek, cennete girecek, rahat edecek. Onun için bizim de sıla-i rahim meselesinde siz kardeşlerimize söyleyeceğimiz başta gelen şey budur. Akrabalık bağları samimi bağlardır. İnsan akrabası ile senli benli oturur, konuşur, yemek yer, evinde yatar kalkar. Ona nasihat edecek, hakkı söyleyecek, hayrı söyleyecek. Bazıları geliyorlar bana diyorlar ki;

“Hocam, akrabam açık saçık, kafası bizden değil, zihniyetlerimiz farklı, hayat görüşlerimiz değişik. Onu ziyarete gideyim mi?”

Git, doğru yola çekmeye çalış ama şahsiyetinden fedakârlık yapma. Müslüman olduğunu bilsin, her vesile ile söyle.

İnsan Müslümanlığı zayıf muhitlerde müslümanca yaşayabilir mi?

Yaşanıyor. Ben senelerce üniversite hocalığı yaptım. Üniversite muhiti İslâmî bakımdan hiç de uygun bir muhit değildi.

Askerlik yaptım. Askere giderken bana dediler ki;

“Hocam, sen askerde çok sıkıntı çeker-
sin.”

“Niye?”

“Hanımları mutlaka subay gazinosuna
çağırırlar, bundan dolayı sıkıntı olur.”

“Ben Antalya’da askerlik yaptım da birli-
ğin komutanı ‘akşam toplantı var, eşlerinize
gelin’ dedi. ‘Ben gelmem.’ dedim, bir sürü
gürültü çıktı.” diye hatıralarını anlatıyorlar.

“Allah Allah! Dur bakalım, bizim halimiz
ne olacak?” dedik. Bizim hacı hanım erkekler-
le bir arada oturmaz. Biz öyle danslı balolu,
çalgılı türkölü yerlere gitmeyiz. Haram, gü-
nah! Kim söylerse söylesin öyle bir şeyi din-
lememiz mümkün değil. Kalktık gittik askere;
hanımımız, çoluk çocuğumuzla otobüse bin-
dik. Yatakları dürdük, yuvarladık, iplerle bağ-
ladık, Anadolu usulü göçü topladık, kalktık
Ağrı’nın Patnos ilçesine askerlik yapmaya
gittik.

“Hocam, oraya aileni götürme.”

Niye?

“Orada ahali Türkçe bilmez, hepsi
Kürt’tür.”

Kürtler insan değil mi? O da benim kardeşim, biz aldırmadık gittik. İlk önce otele girdik. O beldedeki müslüman kardeşlerimiz bizim otele girdiğimizi duymuşlar, geldiler. Yemin billâh ettiler;

“Vallahi olmaz. Bizim evimiz olsun da siz burada otelde kalın. Öyle şey olur mu?” dediler.

Bir Kürt kardeşimizin evine gittik.

Kürt’ü Türk’ü var mı?

Müslüman oldu mu, ahlâkı güzel oldu mu tamam, bizi bağlayan şey bu. Biz bu İslâm bağlarını koparınca herkes bir tarafa çekiyor, işler karma karışık oluyor. Biz, Rum’dan dönmüş müslüman olmuş bağrımıza basmışız, Ermeni’den dönmüş müslüman olmuş bağrımıza basmışız.

İstanbul’da röportaj yapacağız. İngiliz müslüman olmuş; sakallı, eli tesbihli, mütedeyyin. Öyle sağlam sıkı mütedeyyin kimse ki bazı hususlarda Türkiye’deki müslümanları tenkit ediyor. Birkaç hoca ile beraber bir eğitim müessesini idare ediyorlar, gençlere ilim öğretiyorlar.

“Bunun sakalı yok, sünnete uygun sakal bırakması lazım.” diyormuş.

“İngiliz!”

Olsun. O da kardeşimiz, has müslüman olunca hepsi kardeşimiz.

Müslüman müslümanı ziyaret edince hakkı hayrı söylemek mümkün oluyor ve onu doğru yola çektiği zaman onun ömrü boyunca yaptığı bütün sevaplardan hissesi oluyor. O bakımdan hepimiz bu akraba ziyaretlerine önem verelim. Onları doğru yola çekmek için hayırlı sözler söyleyerek nasihat etmeye dikkat edelim. Kendi muhiti müsait olmasa bile insanları doğru yola çekmek için yabancı muhitlere de gitmeli.

Askerliği de onun için anlatmaya başlamıştım, sonunu bağlayayım. Gittiğimiz yerde;

“Biz buyuz, müslümanız.” dedik. Namaz vakti geldiği zaman asker elbisesi ile camiye gittik. “Gösteriş olsun” diye değil, “Allah’ın emri” diye. Ahali ile konuştuk, tanıştık, ziyaretlerine gittik, onlar bizim ziyaretimize geldiler. Bizim alay komutanı, Allah selamet versin, kültürlü bir insandı, askerî ataşelik

filan yapmış; dehşetli küfürbaz bir adamdı. Ama aynı zamanda çok bilgili görgülü Roma'da filan bulunmuş bir kimse idi.

Şâribü'l-leyli ve'n-nehâr. "Gece gündüz içki içen bir insandı." Subay gazinosu sanki göl kenarında içki bar gibi bir şey. Ama biz kendimizi ortaya koyduk;

"Biz buyuz, müslümanız, namaz kılarız." dedik. Alay komutanı beni çağırıyor;

"Teğmenim! Bizim bu alayda trafik kazaları çok oluyor. Acaba kurban kessek kazalar azalır mı?" diyor.

Beni görünce dinî mevzular aklına geliyor, dinî soru soruyor. Biz orada ne olduğumuzu açıkça ortaya koyduğumuz için hiç rahatsız olmadık. Bizi ne çalgılı gazinoya ne dansa ne de şeriate dine aykırı bir şeye davet eden oldu. Öyle bir teklif gelmedi. İnsan şahsiyetini ortaya koyarsa ötekiler kendilerini ona göre akort ediyorlar, ayar ediyorlar. Alay komutanı bana;

"Kurban kessek kazalar azalır mı hocam?" diye soruyor.

Tabi Allahu Teâlâ hazretleri duaları kabul edicidir, iyiliklerin karşılığını verir.

Askerî birliklerde askerlere çay filan sattığı zaman paralar birikiyor. Alay komutan bana;

“Sen şu paraları al, git iki tane kurban seç, bu beldenin fakirlerine dağıt ama sakın askere verme; askerin arkasında devlet var, onun giyimini de, postalını da, yemeğini de, yatmasını da sağlıyor. Asker zengin sayılır, fukaraya ver.” dedi.

Biz de gittik, müftü ile iş birliği yaptık, fakir mahalleleri dolaştık, fakirleri sevindirdik.

Sen yumuşak bir tarzda onları da severek şahsiyetini ortaya koyduğun, farklı olduğunu hissettirdiğin zaman insanlar kendilerini sana göre ayarlıyorlar, sana uyuyorlar. Senin yanına geldiği zaman senin istediğin sohbeti yapıyor, senin gibi hareket ediyor.

Bizim fakültede bir profesör vardı, arkadaşımız, kendisi başka havada başka kafada bir insan; inanç, kültür ve yaşam tarzı bakımından iki zıt kutuptayız. Benim yanıma gel-

diği zaman *Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammed* diye salavât getirerek benimle el sıkışırdı.

Kendisini bana göre ayarlıyor, başkasına öyle yapmaz. Başkasına gittiği zaman “günaydın” der. Fransızcası çok iyi, “bonjour” der. Yani öyle yapmaz ama adamına göre davranıyorlar. Siz şahsiyetli olun, insanları İslâm’a göre davranmaya zorlayın. İslâm’a göre davranmaya zorlayın ama bunu sertlikle değil yumuşaklıkla şaka ile latife ile yapın. Muhtaç oldukları zaman yardımlara koşun, iyilik yapın, hastalandıkları zaman ziyaret edin.

Bayramlarda tebrikleşin; derken, o da anlar insanlığı. Hani “İyilik yap denize at, balık bilmezse hâlık bilir.” derler ya. İyilik yaptığın zaman onun karşılığında, sonunda o da sana iyi davranmak zorunda kalıyor. Sonra oturuyorsun da çay içerken;

“Benim dedem de müftüydü.” diyor ya,

Allah Allah! Deme ya!

İşte anamın babası da büyük şeyhlerden, iyi bir kimseymiş. Hatta soyumuz seyyidlerdenmiş.

“İyi mâşaallah!” diyorsun. Adam o kadar akort oluyor ki bu sefer dedelerinden hayırlı insanları saymaya başlıyor.

Peki dedelerin öyle de sen niye böylesin? Taban tabana zıt istikamete gitmişsin.

Ankara’da bir profesör arkadaşımınla telefonlaştım, ailesini sordum.

“Bizim kızı verdik.” Dedi.

“Kime verdin?” dedim.

Bir isim söyledi, Allah Allah!

O arkadaş nerede beriki nerede?

Beriki gazetelerin verdiği meşhur bir solcu. Ona vermiş.

“Hocam, onun sülalesi söyleymiş, bilmem nesi böyleymiş.” dedi. Ben de ona hayret ettim. Tabi bu da bizim kusurumuz. Bakıyorsun iyi bir ailenin, bir müftünün, bir vâizin, bir din adamının, bir imamın, bir müezzinin çocuğu iki nesil sonra taban tabana zıt

bir inancı benimsemiş. Allahsız, kitapsız, imansız; yıkıcı faaliyetlerin içinde.

Nasıl oluyor? Kimin kusuru?

Tabi İslâm'ın kusuru değil. Biz müslümanların kusuru ki İslâm'ı güzel yaymamışız, anlatamamışız, evlatlarımıza sahip olamamışız, evlatlar elimizden kaçmış, başka tarafın malı olmuş bize hançer çekmiş, bize silah çekmiş, aleyhimize çalışan cepheye girmiş, yıkıcı faaliyetler yapar duruma gelmiş. Onun için eğitim en önemli işlerden biridir. Eğitim ham malzemeyi alır, yoğurur, yoğurur, yoğurur. Ortaya yeni bir şekille çıkartır, onun için evlatlarımızı müslümanca yetiştirelim. Kur'ân-ı Kerîm'e göre yetiştirelim, hadîs-i şerîfe göre yetiştirelim, kendi örfümüze göre yetiştirelim.

Antep'te güzel bir şey anlattılar, onu da anlatmadan geçemeyeceğim. Evine misafir gittiğimiz kardeşimiz anlatıyor. Dedesi ramazan günü tabi oruç tutmuş, karnı acıkmış, eve gelmiş. Demek ki yanında anahtar yok veyahut kapı arkadan kapalı ki kapıyı çalıyor. İçeriden hanımı sesleniyor;

“Kim o?”

“Aç, ben geldim.” diyor.

“Yalnız mı geldin, yanında misafirin var mı?” diye soruyor.

“Yalnız geldim.” Deyince;

“Öyleyse sana kapıyı açmıyorum, Ramazan’da insan eve yalnız gelir mi? Git misafir bul da gel.” diyor.

“Yahu kimi bulayım şimdi; ezan okunmuş, sokaklar تنها, herkes sofrasının başında iftarını yapıyor.”

Acıkmış, gitmiş çeşmeden suyla iftar etmiş. Dolaşmış, kimseyi bulamamış. Hırpani bir dilenci görmüş, gitmiş ona yalvarmış;

“Yahu, bizim hanım beni eve almıyor, hadi gel de bizim evde beraber iftar edelim.” demiş. Onu yanına almış, kapıyı tekrar çalmış. Hacı hanım içeriden diyor ki;

d. Örfümüzün ve Töremizin Güzellikleri

“Efendi, misafir buldun mu?”

“Buldum hanım, aç kapıyı.” diyor. Tabi adam aç, perişan, hırpani. Yedirmişler, yıkamışlar, giydirmişler, iyilik yapmışlar.

Muhterem kardeşlerim!

Bizim örfümüz bu. Şu kadının o güzel direnişine bakın.

O adamın da kuzu kuzu geri dönüşüne bak.

Yoksa Antep'in efesi öyle kadına pabuç bırakır mı?

Vallahi bırakmaz, bir omuz vurdu mu kapıyı yıkar, kadının da canına okur. Anadolu ahalisinde kazaklık vardır ama kadın haklı olunca o da razı oluyor.

"Tamam, hata bende." diyor. Bizim örfümüz bu. Biz bu güzel ahlâkı bırakıyoruz; hiç bir şeye benzemez yamuk yumuk yollara, eğri büğrü işlere, saçma sapan şeylere kayıyoruz.

Ayık olmak mı iyi sarhoş olmak mı, sıhhatli olmak mı iyi hasta olmak mı, ahlâklı olmak mı iyi ahlaksız mı, saygılı sevgili olmak mı iyi birbirine düşman, materyalist ve maddecî olmak mı iyi?

Gün gibi âşikâr; birisi ak birisi kara. Bunun beğenilecek bir tarafı yok ki muşmula gibi eğri büğrü bir şey. Millet nasıl olur da bu iyiyi bırakır da kötüyü alır, anlamak mümkün

değil. Tabii eğitim eksikliği. İslâm'ın güzelliğini çok kimse bilmiyor.

“Herkes kapısının önünü temizlerse belde tertemiz olur.”

Bu, hadîs-i şerîf ama millet bunun böyle olduğunu, Peygamber Efendimiz'in emrettiğini, müslümanın temiz olduğunu bilmiyor. Müslüman günde beş defa abdest alır, en aşağı haftada bir defa gusül abdesti alır, tırnaklarını keser, kıllarını kazır, tertemiz pırıl pırıl olur. Şimdi Avrupalılar'a bakıyorsun; tırnaklar kedi tırnağı gibi, çaylak tırnağı gibi.

Neymiş?

Moda!

Yere batsın böyle moda! Biraz dikkat etmeden dokunsan, bu tırnak bir yere değse jilet gibi keser. Bu böyle uzatılmaz ki papağanın bile gagasının fazlasını, pençesinin fazlasını kesiyorlar. Bakımlı olduğu zaman kesilmesi gerekiyor.

İnsan ters modalara, ters şeylere uymamalı; İslâm'ı öğrenmeli, İslâm'ı uygulamalı. “Ben müslümanım, benim tören budur.” demeli.

Birinin evine gittiğiniz zaman; “Hoş gel-
diniz, buyurun şöyle oturun. Kahveyi nasıl
içersiniz; şekerli mi istersiniz, sade mi?” diye
nasıl fikrinizi soruyorlar.

Seçimde de size; “Memlekete seçmek
için şu adamlardan bir adam beğen.” diye
tercih sunuyorlar, fikrinizi soruyorlar.

“Buyur, iyi bir adam seç.” Menemen
bardakları gibi bir sürü namzet dizilmiş; bak,
beğen, bir tanesini seç. “Bunlardan hangisini
memleketin yönetimine uygun görüyorsan
onu seç.” diye sana seçme hakkı veriyorlar.
Milletin yüzde kaçı, bilmem ne kadarı seçime
katılmıyor. Allah sorar. Benim kanaatim bu.

“Niye seçmedin, niye iyisini araştırma-
dın, niye reyini kullanmadın?” diye sorar.

“Hocam, kim uğraşacak şimdi? Buradan
kalkacağım, oraya gideceğim.” diyor.

Olmaz! Sen bu cemiyetin meseleleriyle
ilgilenmezsen bu cemiyet o zaman senin gibi
insanların değil de başka fikirdeki insanların
eline geçer. Eskilerin; “Kendi bildiğine varan,
ya davulcuya varır ya zurnacıya.” dediği gibi.
Ondan sonra çek bakalım.

O bakımdan hepimiz aktif müslüman olacağız, canlı müslüman olacağız. Dürtüyorsun; ya bu adam uyuyor mu, öldü mü? Hiç kıpırdamıyor, hiç hayat emaresi yok, “ıh” dese “ha uyuyor, canı var” diyeceksin. İteliyorsun, iğne batırıyorsun, hiç kıpırdamıyor. “Adamın bacağı felçli mi değil mi?” diye doktor iğneyi batırıyor, hiç kıpırtı yok; demek ki felç. Biraz kıpırdarsa; “Canlı, felç yok, sinirler çalışıyor.” diyor.

Bizim zamane müslümanlarına çuvaldızı batırsan kıpırdamıyor, canlı mı ölü mü belli değil. Hiç bir şeye müdahale etmez, etliye sütlüye karışmaz. Böyle şey olmaz! Güzeli seveceğiz, güzeli tutacağız, güzeli uygulayacağız; her şeyi güzel yapacağız. Mahallemiz fakir olabilir ama temiz olacak, evimiz gecekonda olabilir ama temiz olacak, elbisemiz eski yamalı olabilir ama temiz olacak. Her şeyimiz güzel olacak.

Diş fırçan olmayabilir; ceviz dalını kes, ceviz dalını dişlerine sürt, o da misvak olur. Misvak sadece Arabistan'dan gelmez, her ağaçtan olur. Ağacın dalını kes, üst ucunu ısırıp açtın mı lif lif tellenir, o sana fırça olur.

Dişin kirlî gezmeyeceksin, ağızın kokmayacak, dişin sapsarı olmayacak. İslâm her şeye böyle önem vermiş.

“Ol mâhîler ki derya içredir, deryayı bilmezler.” Müslümanlar denizin içinde yaşıyorlar da denizden haberleri yok, sudan haberleri yok veyahut susuzluktan ölüyor.

Dale Carnegie'nin kitabında geçer: Hindistan'da adamın birisi yoksulmuş. Bir tarlası varmış taş çakıl, verimsiz bir arazi, bir mahsul ekilmiyor, verim alınmıyor. “Geçim için bir çare arayayım, bir iş bulayım.” diye oradan ayrılmış, başka diyarlara gitmiş, Çok da para kazanamamış, diyar-ı gurbette yoksulluktan ölüp gitmiş.

“Canım bu şekilde senin anlattığın gibi ölen bir sürü insan vardır. Bu adamın özelliği ne?”

Bu adamın tarlası elmas madeni imiş. Dünyanın en meşhur ve en büyük iri elmasları oradan çıkmış. Biliyorsunuz inci, elmas çok kıymetli. Büyüklüğünden, kıymetinin sonsuzluğundan dolayı bazılarına özel isimler takılıyor, öyle anılıyor. Mesela kaşıkçı elması deniyor; bilmem hangi padişahın başının sorgu-

cundaymış, Topkapı sarayının hazine daire-sindeymiş; artık fiyatının haddi hesabı yok. Bu adamın tarlasından çıkan elmas da kûh-i nûr, nur dağı manasına geliyor. O elmasın çıktığı tarla bu adamınmış, adam gurbette yoksulluktan ölmüş.

Bunu niçin söylüyorum?

Biz müslümanlar da böyleyiz; tarlamız elmas madeni, biz diyar-ı gurbette yoksulluktan, açlıktan ölüyoruz. Hadisler var, âyetler var, dinimiz var, kültürümüz var; şanlı şerefli hoş, tatlı bir mâzimiz var.

Antep'te Kilisli bir hafız geldi ötekiler geldi; bir ilahîler okudular, dayanamadım, gözlerim yaşardı. Ne kadar güzel mânalar var, insan duygulanıyor ve Resûlullah Efendimiz'e muhabbeti artıyor, dindar olmaya aşkı şevki artıyor. Ne güzel âlemler varmış; eski-lerin ne tatlı halleri, yaşamları varmış da sonrakiler onların hepsini bırakmışlar, farklı bir yol tutturmuşlar.

Şimdi dönüp hadîs-i şerîfi toparlayalım:

“Usulüne uygun verilen sadaka, iyi işler yapmak, ana babaya hayırlı evlat olup iyi

güzel hizmet eylemek, akraba ile bağlarını canlı tutmak yardımını ziyaretini kesmemek.”

Efendimiz bu dört şeyi saydı. Bunlar ne yapar? *Yühavvilü’ş-şakâe saâdeten*. “Şakîliği saâdliğe döndürür, saadete döndürür.”

Şakîlik ne demek?

فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ *Fe-minhüm şakiyyün ve*

*saîd*⁷ âyet-i kerîmesinde bildirildiği gibi İslâm’ın gözünde, Allah’ın nazarında, din terazisinde tartıldığı zaman insanlar iki çeşittir.

الْكُفْرُ مِلَّةٌ وَاحِدَةٌ

el-Küfrü milletün vâhide. “Küfür bir millettir.”

Hepsi bir millet; adı Rus olmuş, Bulgar olmuş fark etmez. Hepsi aynıdır. Kes at, orası işe yaramaz. Geldik mü’minlere. Mü’minler de, imanlı sayılan zümre de iki kısımdır;

Birisi saîddir,

Birisi şakîdir.

⁷ 11/Hûd, 105.

Saîd, Allah'ın yolunca giden, Allah'ın rızasına uygun durumda olan, Allah'ın sevdiği halde olan ve cennetin ehli gibi görünen demektir.

Şakî ne demektir?

Allah'a âsî olan, Allah'ın yolunda gitmeyen, eşkiyâ defterine yazılmış olan, durumu tehlikeli olan, o anda ölürse cehenneme gidecek durumda olan demektir.

Mü'min şakî durumda olur mu?

Olur. Bazı mü'minlerin durumu çok fecidir; günah içindedir, hata içindedir, namaz kılmaz, içki içer, kumar oynar, zina eder, zulmeder, gadreder haksızlık eder, havailik eder, tembellik eder; birçok kusuru vardır, şakî durumundadır Allah'ın nazar etmediği, hoş görmediği, sevmediği durumdadır.

Bu durumda olan insan toparlanamaz, çırpınır çırpınır bataklıktan dışarıya çıkamaz. İşte bu saydığımız şeyler, insanın şakîliğini saîdliğe döndürür, saîd insan durumuna getirir. Demek ki bir insan sadaka verirse, demek ki bir insan iyi iş yaparsa, demek ki bir insan ana babasına hürmet izzet ve ikram ederse

akrabalarını ziyaret ederse kötü olan mânevî hali değişir.

“Kalbim çok katı hocam, ibadetten zevk almıyorum, yapmak istiyorum, yapamıyorum, sigarayı bırakmak istiyorum bırakamıyorum, kumardan vazgeçemiyorum, hanımla aramız kötü, bir türlü doğru yola giremedim, içkiyi terk edemedim, yolumun yanlış olduğunu biliyorum; düzelmek istiyorum, olmuyor.”

Bak burada ilaçları sıraladı, mânevî eczanede ilaçlar hazır.

Ne yapacaksın?

Sadaka vereceksin. İyi iş yapacaksın mârufu işleyeceksin. Anan baban varsa gideceksin, ziyaret edeceksin, ellerini öpeceksin, dualarını alacaksın; “Bir hizmetin var mı?” diyeceksin, yanağından öpeceksin, elinden öpeceksin, etrafında pervane gibi döneceksin. Akrabalarını ziyaret edip dolaşacaksın; “Bir ihtiyacınız var mı, nasılsınız, iyi misiniz hoş musunuz?” diye soracak, gönüllerini alacaksın. Böylece birden mânevî halinde bir değişiklik olacak.

e. Ömrün Artması

Said insan durumuna geçeceksin, cennetlikler sınıfına geçeceksin. Bu ilaçların başka ne faydası varmış?

Ve yezîdü fi'l-umuri. “İnsanın ömrünü arttırır.”

Sadaka veren, iyilik yapan, ana babasına izzet ikram ve hizmet eden, akrabalarını ziyaret eden kimsenin ömrü artar. Bu hususta çeşitli hikâyeler vardır. Allahu Teâlâ hazretleri Azrail *aleyhisselam*'a bir peygamberinin yanında;

“Yarın şu kulunun canını al.” diye emir buyurmuş.

Yarın o kulun canı alınacak. Ertesi gün o peygamber bu ölecek olan kula bakıyor. Çünkü yanında Azrail *aleyhisselam*'a emir verildi, Allahu Teâlâ hazretlerinin emrine muttali oldu. O kul o gün ölmüyor, ertesi gün ölmüyor, daha ertesi gün ölmüyor, daha ertesi gün ölmüyor.

Sübhanallah! Allah'ın emri yerine gelmez olur mu? Azrail *aleyhisselam* Allah'ın emrini tutmaz olur mu?

“Yâ Rabbi! Böyle buyrulmuştu ama o kul vefat etmedi. Ben bunu anlayamadım.” diye soruyor. Allahu Teâlâ hazretleri diyor ki;

“O kulum sadaka verdi. Sadaka ömrü uzatır.” Sadaka vermek ömrü uzatır. İyilik yapmak ömrü uzatır. Ana babaya izzet, ikram ve hizmet etmek ömrü uzatır. Akrabayı ziyaret etmek, onları kollayıp gözetmek, yardımcı olmak, mâli bakımdan destek olmak şakîliği saîdliğe döndürür, ömrü arttırır.

Ve yakî mesâria's-sûi. “Kötülüğün, musibetin gelip çatmasına ve insanı feci bir duruma düşürmesine mani olur.”

Bir bela gelecekken gelmez, bir musibet gelecekken gelmez.

İhvanımızdan Süleyman Efendi vardı; cümle geçmişlerimize ve ona da Allah rahmet eylesin, kabri pür-nûr olsun. Ciddi adamdı, eski adamlardandı. Kapalıçarşı'da terlikçilik yapardı. Orada bir yangın çıktı. Meşhur bir yangındır. Birçok dükkân yandı. Kapalıçarşı uzun zaman kapalı kaldı da tamir edildikten sonra açıldı. Yangın bunun dükkânına gelmiş, onun yanındaki dükkânı yakmış bunun dükkânında durmuş.

Süleyman Efendi ağzı dualı, eli tesbihli, namazlı niyazlı, kalbi imanlı, mü'min bir insandı. Namaz vakti geldi mi hemen besmele çeker, tezgâhından kalkar, kapıya kilidi takardı.

“Ustam şu terliğin fiyatı ne kadar? Şundan bir tane ver de öyle git.” diyen olsa da ilgilenmez, “namazdan sonra” derdi. Asma kilidi halkaya geçirir, kapıyı kapatır, hemen yakındaki namazgâha giderdi. Orada namazı kılıp ondan sonra gelirdi. Namazını evvel vaktinde kılardı.

Namazın en faziletli hâli evvel vaktinde kılmaktır. Geciktirdin, geciktirdin, neredeyse akşam ezanı okunacak ikindiye kılıyorsun. Olmaz ki evvel vaktinde sevabı çok. Evvel vaktinde kılardı, dürüsttü, yalan söylemezdi. Alışverişinde yemin etmezdi, müşterisi ile ciddi konuşurdu, yalana tevessül etmezdi. Demek ki Allah'ın sevgili kuluymuş, demek ki dinî vazifelerini yapmış, demek ki zekâtını vermiş. Yangın geldi geldi, oraya kadar her tarafı yaktı yaktı, onun dükkânının yanında durdu. Araya tahta perdeyi koydular; bu taraf tamirde bu taraf açık, çalışıyor. Süleyman

Efendi'nin duası bereketine; iyi kul, iyi der-
viş, iyi insan olduğundan dükkânı yanmadı.
Allah mekânını cennet etsin, iyilerin şefaate-
rine erdirsin.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bu saydığımız şeyler insanın başına gelen
musibetleri defeder. İnsan mutlu olur, bahti-
yar olur, hoş olur, şen olur, esen olur, ömrü
tatlı geçer, süresi uzar, sıhhati yerine gelir,
her türlü hayra erer. Onun için Peygamber
Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde şöyle buyuru-
yor:

دَاوُوا مَرَضًا كُمْ بِالصَّدَقَةِ

Dâvû merdâküm bi's-sadakati. "Hastala-
rınızı sadaka ile tedavi ediniz."

Hastan için bir sadaka ver, bak nasıl iyi
olacak.

"Allah Allah! Ben burada para veriyorum,
öbür tarafta hastanın mikrobu mu ölüyor?
Nasıl düzelteyim?"

O mikropları yaşatan öldüren Allah, ona
da sıhhat veriyor, anladın mı?

وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ

*Ve hassınû emvâleküm bi'z-zekâti.*⁸

“Mallarınızı zekâtla koruyun.”

Verin zekâtı, malınız telef olmaz. O aynı yangında bir başka kardeşimizin daha dükkânı vardı, o da yanmadı.

“Kapalıçarşı yanıyor.” denilince o derviş, ihvanımız da;

“Ben bildiğim kadarıyla malımın zekâtını verdim, kusur etmedim.” demiş.

Hakikaten onun dükkânı da yanmadı. Yanmaz! “Zekâtınızı vererek mallarınızı kolayın.” buyuruluyor.

“Ama hocam, az para da değil, zekât verirken yüreğim cız ediyor.”

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ

*Len-tenâlü'l-birra hattâ tünfikû mimmâ tuhibbûn.*⁹ “Sevdiklerinizden fedakârlık yapıp vermedikçe hakiki müslüman olamazsınız.”

⁸ Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 536, r. 6593; *Şu'abu'l-îmân*, V, 184, r. 3278-80; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, X, 128, r. 10196; *el-Mu'cemü'l-evsat*, II, 174, r. 1963.

Elbette ki cız diyecek; içinde nefsin var, şeytan var; kışkırtacak, “verme, fakir olursun” diyecek, çelmelemeye engellemeye çalışacak. O senin kendisi ile beraber cehenneme girmeni istiyor. Cenneti kazanmanı ister mi? “Verme!” diyecek. O bakımdan;

“Mallarınızı sadaka ile zekâtla koruyunuz. Hastalarınızı sadaka vererek tedavi ediniz.” diyor.

Mânevî tedbirlere dikkat edin, Allah yolunda yürüyün, Allah sizi dünyada da âhirette de memnun ve mesrur eder; iki cihanda mesut ve bahtiyar olursunuz.

Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

15 Safer 1410 / 16.09.1989

Yüzevler Camii Sapanca/ Sakarya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

---

⁹ 3/Âl-i İmrân, 92.